

Getuigen van estuariene ecosysteemfuncties

Erika Van den Bergh, INBO

Vraagstukken beleid en beheer: aanleiding onderzoek

In het traject van de Lange Termijn Visie voor het Schelde-estuarium kwamen Vlaanderen en Nederland overeen om het gezamenlijke beleid en beheer van het estuarium voortaan te baseren op de resultaten van een gezamenlijk langlopend ondersteunend monitoring- en onderzoekprogramma. Het gezamenlijke monitoringprogramma 'MONEOS' werd opgesteld en wordt momenteel nauwgezet uitgevoerd. De juiste parameters worden op de juiste plaats en met de juiste frequentie gemeten. De resulterende data bepalen of het gevoerde beleid de juiste koers vaart met betrekking tot de beleidsdoelstellingen van de LTV, en of men het beheer en beleid moet bijsturen.

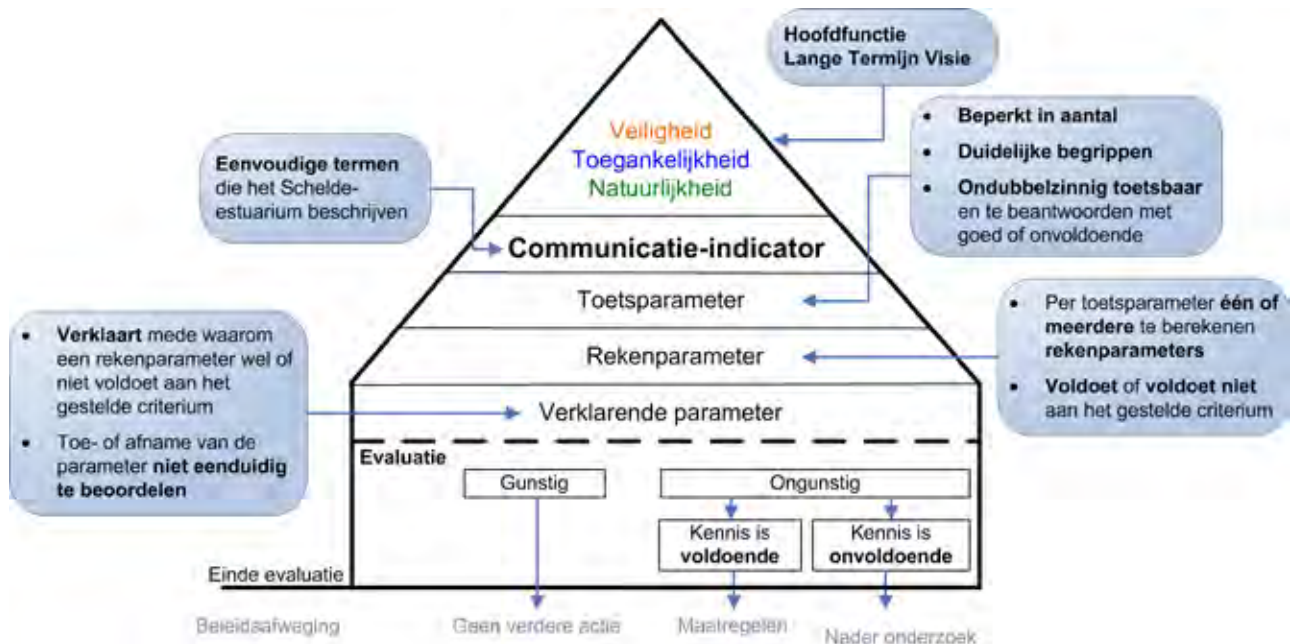
Data op zich leveren geen pasklare informatie, maar er is een methode nodig om vast te stellen of het estuarium zich in de gewenste richting ontwikkelt. Een goed functionerend estuarien ecosysteem is immers het uitgangspunt voor de gezamenlijke evaluatiemethodiek. Er wordt dus niet gestreefd naar de reconstructie van een zogenaamd 'ongerept' estuarium of naar het behoud van de huidige toestand. Het estuarium krijgt de vrijheid om te evolueren binnen de grenzen van dat goede functioneren; de evaluatiemethodiek wijst de getuigen van de estuariene ecosysteemfuncties aan (zie 'De communicatie-indicatoren').

Kennis van het estuarium

Wat wisten we al?

Bepalen of het ecosysteem in de goede richting evolueert, is een moeilijke taak. Bovendien is dat niet eenduidig te vatten binnen enkele trends. Het ecosysteem is immers complex en dynamisch, en wordt beïnvloed door externe ontwikkelingen. Die externe factoren kunnen niet gestuurd worden via lokale beheersmaatregelen. Het beheer moet echter wel rekening houden met mogelijke gevolgen ervan voor het systeem.

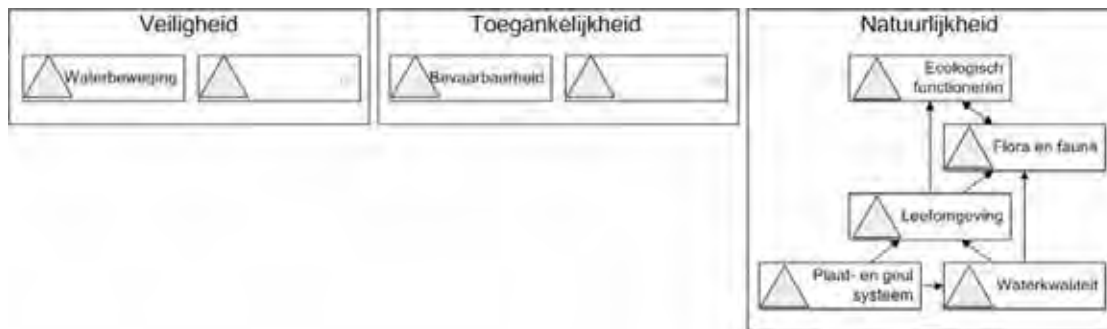
Observaties

Figuur 1: Schematische weergave van de piramideaanpak

Om de complexiteit van het geheel te kunnen vatten, gebeurt de beoordeling van de communicatie-indicatoren getrapt, via de piramideaanpak (Figuur 1). Bij de evaluatie worden steeds alle niveaus doorlopen. Trends in verklarende parameters kunnen immers wijzen op onderliggende problemen die op termijn kunnen leiden tot ongewenste ontwikkelingen.

De evaluatiemethodiek focust vooral op de ontwikkeling van de functie natuurlijkheid. Veiligheid en toegankelijkheid op zich worden niet geëvalueerd, wel enkele systeemkenmerken die de veiligheid en toegankelijkheid kunnen beïnvloeden (Figuur 2).

Figuur 2: Communicatie-indicatoren per hoofdfunctie van de LTV

De wederzijdse beïnvloeding tussen de piramides is groot: toets- of rekenparameters uit de ene piramide kunnen terugkeren als verklarende parameter in de andere piramide. Zo wordt impliciet de verwevenheid van het estuarium ingebouwd in de methodiek.

Nieuwe inzichten

De gebruikte piramideaanpak is een verdienstelijke manier om het complexe kluwen van het estuariene ecosysteem op een inzichtelijke en begrijpelijke manier te ontwarren. Pijnpunten in het functioneren van het ecosysteem, evenals mogelijke hiaten in de kennis, het inzicht en eventueel MONEOS, kunnen op een aanschouwelijke manier worden geïdentificeerd.

Betekenis van de kennis voor beleid en beheer / menselijke ingrepen

De toepassing van de evaluatiemethodiek vertaalt de massa gegevens die voortkomen uit het MONEOS-programma naar begrijpelijke informatie. De evaluatie, inclusief interpretatie, staat ten dienste van het beleid om gepaste maatregelen of bijstellingen uit te werken. Daarnaast worden ook 'richtingaanwijzers' opgesteld voor het O&M-onderzoeksprogramma.

Suggesties

De evaluatiemethodiek moet haar verdiensten nog bewijzen in de eerste toepassing: T2009. Een kritische evaluatie van het resultaat en een doorlichting of de beschikbare informatie en kennis toereikend zijn, zullen dan essentieel zijn voor de verdere optimalisering.

Gerelateerde onderzoeken, niet gepresenteerd op symposium

De opbouw van de piramides steunt op de resultaten van een uitgebreide reeks onderzoeken. Enkele resultaten en hun betekenis worden bij wijze van voorbeeld toegelicht.

Meer informatie en verwijzingen vind je in:

Holzhauser et al., 2011. Evaluatiemethodiek Schelde-estuarium fase 2. In opdracht van de Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie.

De rapporten van de verschillende studies zijn terug te vinden op de Scheldemonitor. www.scheldemonitor.be